

ADATOK.

NAGY-SZALONTA FÖLDKÖZÖSSÉGÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ.

Nos infrascripti, Sigismundus Buday, inelyti *comitatus Bihariensis* ordinarius vicecomes, Ladislaus Belliczay, alias processus Varadiensis ordinarius, hic vero in negotio interessato ordinario processuali Belényesiensi procedens iudex nobilium et Adamus Várnai, necnon Joannes Szárhegyi, eiusdem comitatus jurati assessores damus pro memoria significantes quibus expedit universis; quod postquam nos pro parte et ad instantiam egregiorum Joannis Csút, Stephani Szemes, Georgii Molnár, reliquorumque *antiquorum incolarum Nagy-Szalontaiensium* uti actorum ab una, penes benignum suae maiestatis sacratissimae locumtenentiale mandatum praeceptorium, in libera regiaeque civitate Pestiensis die 5. mensis Junii anno Domini 1725. sub lecta et extradata illustrissimi domini Georgii Száraz, personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenentis emanatum et praelibato comitatui Bihariensi die 12. anni eiusdem exhibitum et praesentatum, eidemque superindorsatum de dato praescripto diei 12. mensis Junii anni 1725 eiusdem inelyti comitatus gratiosam exmissionem, contra et adversus egregios Stephanum Szakács, alterum Stephanum Fónagy, Michaëlem Biró, Franciscum Gyulai, Stephanum Csete, Mathaeum Bereczky, Stephanum Fekete, Petrum Kováz, Casparum Györy, Martinum Kováz, necnon *cummunitatem et neo-incolas plebeae conditionis oppidi Nagy-Szalontha* eodem comitatui Bihariensi adiacentis commorantes, uti in causam attractos partibus ab altera, in oppido Szalontha die 26 et subsequentibus mensis Martii anni 1726., tamquam termino partibus iisdem judicialiter praefixo pro decisione causae inter easdem partes, vigore eiusdem mandati motae et suscitatae, insimul constituti fuisset, partes eadem medio procuratorum suorum in tertium usque diem allegassent, ultro citroque disputassent, deliberationesque judicarias iuxta exigentiam processus accepissent, extunc partes actores eadem, medio plenipotentiariorum suorum egregiorum Nicolai Fónagy, Benedicti Ács et Joannis Csút, in venerabili capitulo Varadiensis feria tertia proxima post dominicam secundam paschatis anno Domini 1725. per easdem partes actores legitime constitutorum, praesentitus etiam a potiori ipsis partibus vero in causam attractis, communitas quidem et neoincolae medio iudicio, senatusque et iuratorum suorum, reliquae vero personaliter coram nobis constitutae ad seriam nostri adhortationem et commonitionem, cassatis universis pro et contrahabitis praetensionibus et qualibuscunque

ostensis, manibus stipulatis, ad talem, uti sequeretur, devenerunt pacis et unionis perpetuis semper temporibus duraturam et irrevocabilem concordiam amicabilemque compositionem, et quidem:

1. Mind az régi, mind pediglen az új, és egy szóval közönséges Nagy-Szalontha mezővárosának lakosai, ugyanazon nemes Bihar vármegyében lévő Kis- és Nagy-Vásári, Répáskeszi, Simonkerék, Bagd, Mezőpanasz, Mészgyarak és Vémer nevű praediumoknak ezentúl minden üdöben egyenlő birodalmában meg fognak maradni, és eddig tartott rend szerint, kiknek-kiknek léssen mind földökben, rétekben és kaszálóokban együtt Nagy-Szalonthán közönséges terhviselőknék nyílt szerinti esendő proportionata részek, minthogy eddig is szép egyezség megtartására nézve az observáltatott.

2. Minthogy az actionalis praediumok iránt nem kevés impetiók más idegenekről következhetnének, közremenvén pedig az felülírt rend szerint a puszták, szükséges igazság szerint is, hogy a közönségesből és egy erővel mindkét részről oltalmazzák.

3. Minthogy több helyes praetensiók is vannak, mely mellett helység nagyobb jávára törvényes processusokat netalán szükséges indítani, azon dolgokat is, helységnek és városnak előmenetelire, egyenlő akárral a közönségesből folytatni fogják.

4. Minthogy némely személyek az actorok közül mondják azon pusztákban némely részecskében *particularis possessornak* lenni magokat, melyet ha város birája és tanácsa előtt elégségesen remostrálják, igen is azon jusson kezekben fog ereszteni.

5. Mivel pedig ezen mostani egymás között való háborgásban, az actorok holmi expensákat tettek, azoknak compensatiójára, nem tartozásképen ugyan, mindazáltal propter bonum pacis et harmoniam observandam az in causam attractusok harmadfél száz magyar forintot, id est 250. fl. hung. ezen 1726 esztendőnek pünkösdi napjára az actoroknak procedens viceispány uram keze által letenni tartoznak.

6. Közönségesen pedig mindkét részről obligáltatnak arra, hogy az actionális pusztákat semmi szín és praetextus alatt senkinek birodalma alá nem boesátják, hanem második punctum szerint oltalmazzák.

7. Fónagy Miklós és Molnár György levágotott házának reparatióban, az in causam attractusok közönségesen segítségül fognak lenni.

8. Ezen mostani meglelt dologért pedig és háborgásért, egymás közt mindkét részről, semmi szemre való hányás ne légyen; sem helytelen szókkal, annál inkább mocskos szókkal egymást ne illessék, hanem csendesesen egymás szeretetiben éljenek; máskint, aki azt cselekedni praesumálja, bírák büntetése alá subjiáltassék.

9. A bíróság egy esztendőben a régi hazafiakbul tétessék, más esztendőben pedig az ujakbul, úgy hogy amikor a régiekre a sor jön, akkor kettő közülök candidáltassék; amelyik a városnak és a községnek fogs tetszeni, az légyen a bíró; az új lakosok közt is sor szerint úgy observáltassék.

10. A tanácsnak pedig fele a régiekbül, fele pedig az új lakosokbul legyen mindenkor.

11. Minthogy a városnak változó notáriusi vannak, kiknek hol egyképen, hol másképen tiszteket kelletik resignálni, és így a leveleknek

netalántán elvesztések vagy pedig revelatioja általok következhetnek, azért ezeknek is conservatiojára ily mód tartassék, hogy az város egy ládát csináltatván, melynek 3 kulcsa légyen, és így azon ládában említett praediumokrul és akármely város javára való, mindkét félrül lehető, avagy lévő levelek, mindjárt és minden halasztás nélkül, tétessenek registrum szerint, melyet régi lakosok közül ketten, és ketten pedig az újak közül, úgy, mint esküdtek hiteket letévén, pecsételjék, és azon ládának egyik kulcsát a bíró, másikat a régi lakos két emberek, harmadikat pedig az két új lakos conserválják, és ugyan helységnek pecsétjével és magokéval bepecsételjék, a láda pedig régi hites lakosok közül egyiknek házánál conserváltassék jó őrizet alatt, úgy, hogy sem az új, sem az régi lakosok, bíró s tanács és conservatorok nélkül hozzá ne nyúlhassanak.

Melyeknek irrevocabiliter és örökösen leendő megtartására mindkét fél mindannyiszor, amennyiszer violáltatnék, desumálandó 100 arany vinculum alatt előttünk kéz-beadásokkal magokat kötelezték és obligálták, úgyhogy, amely fél ezen punctumokat akár egészben, akár egyen-egyen violálná, azon 100 aranyat toties quoties az megálló fél az meg nem álló félen, via liquidum desumálhassa, melynek harmadrésze a procedens bíróé, két része pedig a városé légyen.

Ezen accordának 11-ik punctuma reliquis stantibus tekintetes nemes vármegye decisiójának submittáltatik partibus ab utraque, s aszerint az amicabilis compositiőrul való testimoniális expeditassék. Datum Nagy-Szalontae, die 26. mensis Martii 1726.

Sigismundus Buday mp.
Ladislavus Belliczay, inelyti
 comitatus Bihariensis ordinarius
 iudex nobilium m. p.
Joannes Szárhegyi, eiusdem
 comitatus juratus assessor m. p.

Projectum.¹⁾

1. Minthogy az actoroknak elejek az actionalis pusztáknak nem kicsiny költségek és fáradságokkal szerzésében fáradoztanak és aquiráltak is, tehát midőn annak idejében *esztendőnként*, vagy akár-mikor is, a rétek, földök az actionalis praediumokkal *osztatnak*, azon *osztálykor* az actorok *elsők lennének*, és legelsőbben az actoroknak engedtetnék a *földökből, rétekből, kaszálóbul az választás.*²⁾

2. (Mint az egyezségnek 2. pontja.)

3. (Mint az egyezség 3. pontja.)

4. (Mint az egyezség 4. pontja.)

5. Nem kevés költségek mind leveleknek jobban való felkeresésében és azoknak rendben való vételében ugyanezen folyó causára is tettünk, azoknak is refusióját *kivánnánk*.

6. Közönségesen penig mindkét részrül obligáltassunk arra, hogy az actionalis pusztákat semmi szín vagy praetextus alatt az *méltóságos*

¹⁾ Az egyezségnek fölperes régi lakosok által készített javaslata.

²⁾ Ez az osztási mód nincs benne az egyezségben, tehát el nem fogadtatott.

hercegház vagy más birodalma alá nem bocsátjuk, hanem a 2. punctum szerint oltalmazzuk.

7. Házoknak levágattatása, kalodáztatásink iránt azok ellen, akik ellen illik, az injuriált felek törvényes utakon való kereseteket semmi módon ezen accordával lekötni nem kívánják, hanem kereseteket fenn tartják.

8. (Mint az egyezség 8. pontja.)

9. Az bíróság egy esztendőben a régi hazafiak közül tétessék és más esztendőben pedig a mostani hazafiai közül, akár *nemes*, akár *nemtelen* lévén az.

10. (Mint az egyezség 10. pontja.)

11. (Mint az egyezség 11. pontja.)

Egykorú hivatalos másolata az Orsz. Levéltár kancz. osztályában „Litt. Consilii“ 1756 no. 177. alatt,

UTASÍTÁS AZ ERDÉLYI KINCSTARTÓ RÉSZÉRE 1598-BÓL.

Instruktion so dem Stephano Bodony anno 1598. geben worden.

Demnach wir des edlen *Steffan Bodony*, von langer Zeit hero wolverhalten, und dass er alle Sachen, so ihme vertraut worden, treulich unnd nützlich gehandelt, aigentlich verstanden, so haben wir dis Vertrauen zu ihme gefasst, dass er auch hinfüro sich befcissen werde, also treulich und nützlich unsern allergenedigisten Herrn, der kaiserlichen Mayestät zu dienen; derowegen haben wir *aus Vollmacht*, so vnns von ir khayserlichen Mayestät geben vorden, ime vertraut, und geben die *siebenburgische Schatzkammer*, und des *Fisci obristes Präsidentenamt*, mit nachfolgenden Conditionen und Artikelen.

Und begern fürs *erste*, dass er wegen der Einkommen, so er inn Parem empfach, es sey gleich was für Einkommen sein, und ob sie schon aus der innern Schatzkammer zu seinen Handen geben wären, wann er dieselben entweder personlich, oder ia sein *Kaitmaister* zu Handen empfaht, soll er demselben von dem ers empfangen, ain Schein oder Signatur, mit seiner Handtschrift und Petschaft verfertigt, geben. Auf dieselbe Zettl soll alsdann der Exactor die exhibita schreiben, und ins Register der Raittungen einverleiben; dann wird die exhibita auf der Quittung nit gefunden werden, so werden die exactores von dem administrator dieselbe nit annemen.

Ebnermassen, wann er *Silber* oder *Goldt* in Blatten, oder stückweis in die Schatzkammer empfach, so sollen die exactores darumb wissen, damit wann sie die exhibita auf sein Quittung seyen, die exactores solches in die Register der Raittungen auch einverleiben.

So soll er auch, wann er was fürnembes *einkhaufft*, als *Tuecher* und *Gewurz*, unnd wann er mit den *Burgermaistern* und *Khuwgsrichtern* abrait, so soll er alsbaldt die exactores berueffen, unnd die Raittungen sollen in irem Beysein geschehen, unnd solle die Signatur ainer aus den Exactorn jeder Zeit underzeichnen.